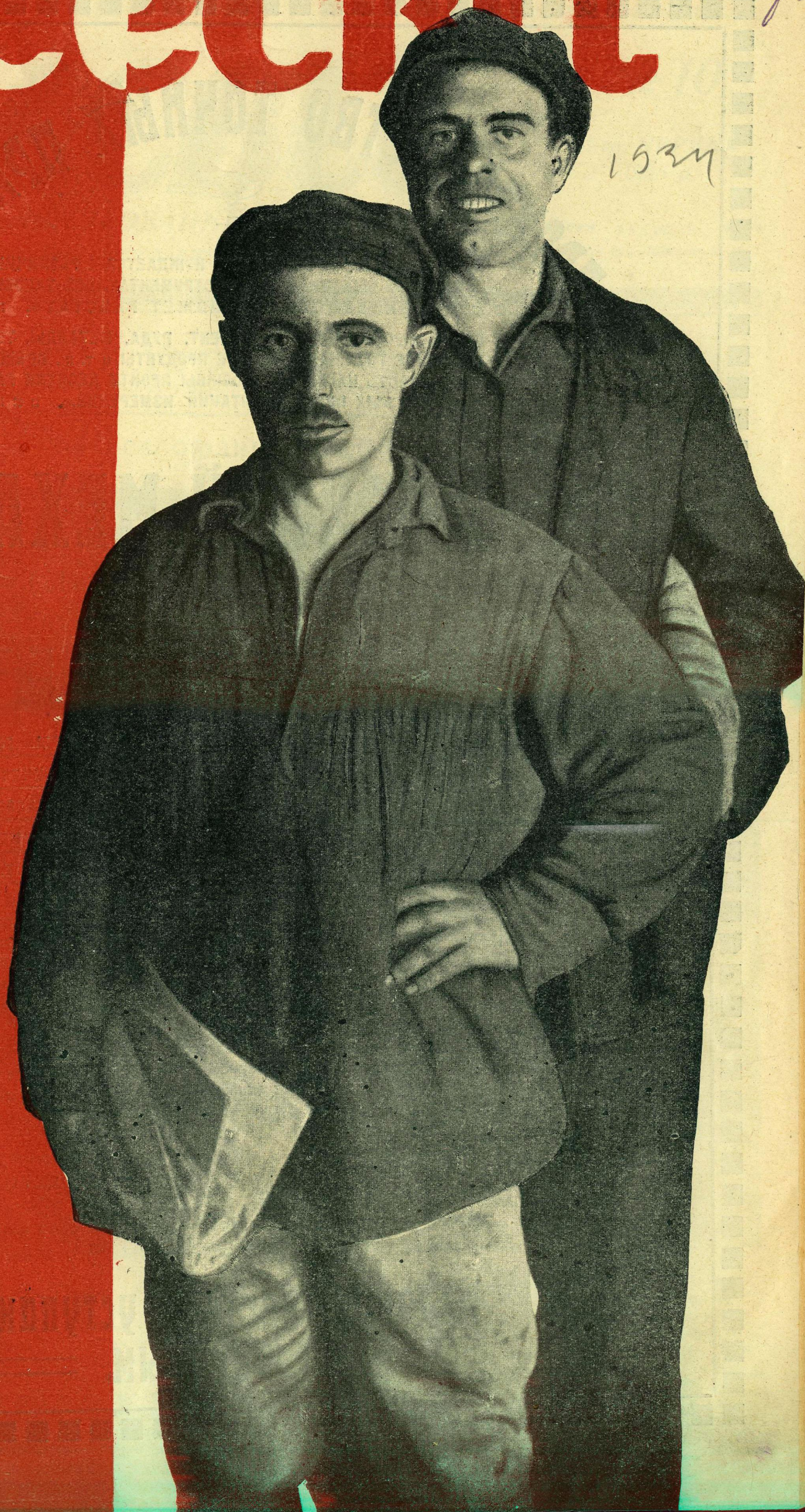

ВЕСНИК

K. 6126

1934

1925
240 a/x

ПРОИЗВОДСТВО ТОЧНЫХ ПРИБОРОВ

ВСЯКОЕ КРУПНОЕ ПРОИЗВОДСТВО НУЖДАЕТСЯ В РАЗЛИЧНЫХ
ИЗМЕРИТЕЛЬНЫХ ПРИБОРАХ, ИНСТРУМЕНТАХ. БЕЗ ТАКОВЫХ
:: ПРОИЗВОДСТВО НЕ МОЖЕТ РАБОТАТЬ. ::

САХАР, НЕФТЬ, КЕРОСИН, ЦЕМЕНТ, РУДА, МЕТАЛЛЫ, ТЕН-
СТИЛЬНЫЕ ТОВАРЫ, МОЛОЧНЫЕ ПРОДУКТЫ И Т. П., ПРЕЖДЕ
ЧЕМ ПОПАСТЬ НА РЫНОК, ДОЛЖНЫ ПРОЙТИ ДЕСЯТКИ РАЗ-
:: :: :: НЫХ ПРОБ, ИСПЫТАНИЙ, ИЗМЕРЕНИЙ. :: :: ::

ТРЕСТ ТОЧНОЙ МЕХАНИКИ

== (МОСКВА, Кузнецкий мост, 16). ==

ИЗГОТОВЛЯЕТ:

ЗЕМЛЕМЕРНЫЕ ЛЕНТЫ, ЗЕМЛЕМЕРНЫЕ ПРИБОРЫ, ГОТО-
ВАЛЬНИ, ТОЧНЫЕ ЛАБОРАТОРНЫЕ ВЕСЫ, МЕТРИЧЕСКИЕ
ТОЧНЫЕ ГИРИ, АВИАЦИОННЫЕ ПРИБОРЫ, ЧАСЫ И ЧАСОВЫЕ
МЕХАНИЗМЫ, РАЗЛИЧНЫЕ ОПТИЧЕСКИЕ ПРИБОРЫ, МЕДИ-
ЦИНСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ, РАЗНЫЕ ТЕРМОМЕТРЫ И Т. П.

ИЗГОТОВЛЯЕТ:

ЗЕМЛЕМЕРНЫЕ ЛЕНТЫ, ЗЕМЛЕМЕРНЫЕ ПРИБОРЫ, ГОТОВАЛЬНИ, ТОЧНЫЕ ЛАБОРАТОРНЫЕ ВЕСЫ, МЕТРИЧЕСКИЕ ТОЧНЫЕ ГИРИ, АВИАЦИОННЫЕ ПРИБОРЫ, ЧАСЫ И ЧАСОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ, РАЗЛИЧНЫЕ ОПТИЧЕСКИЕ ПРИБОРЫ, МЕДИЦИНСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ, РАЗНЫЕ ТЕРМОМЕТРЫ И Т. П.

Во все эти разнообразные изделия идут различные составы: сталь, медь, серебро, платина, фарфор, драгоценные камни, стекло оптическое, стекло химическое, стекло цветное, эмали и лаки всевозможных сортов, каучук, фибра, эбонит, спирт, эфир, специальные растворы, ртуть, разные газы и т. д. и т. д.

В отдаленнейшие углы Союза со складов Треста идут приборы для самых разнообразных производств. **От дорогого теодолита до рублевого компаса, от сложного лабораторного инструмента до физического прибора.**

НА Б. ЛУБЯНКЕ, 13, В ВИТРИНАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО МАГАЗИНА ТРЕСТА — ГРОМАДНАЯ, ПОКАЗАТЕЛЬНАЯ ВЫСТАВКА.

Единственные в России до войны заводы бывших фирм ШВАБЕ и ТРЫНДИНА ныне входят в Трест.

Изделия Треста не уступают
заграничным.

Ціна окр. № 30 коп.

[05 (47714X) „1925“].

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ВСЕСВІТ

№ 10

1-20 ЧЕРВНЯ
1925 р.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

За редакцією В. БЛАКИТНОГО

▼▼▼ РЕДАКЦІЯ: ▼▼▼
Харків, вул. Лібкнехта, № 11.

ЗМІСТ: Оповідання: Історія моєї голуб'ятні—Бабель; Земля—Вражливий; Вірші:—Конторін; Нариси: Перша Ластівка—Бор. Г.; Гості зі степу—П. Жаткин; Кераміка—М. Суловська; Усмішка китайця—К. Полояннин; Гуморески: Редакційні силуети—О. Вишня; Про „Всесвіт“ з приводу ювілею „Вісти“—В. Чечвянський; В царині олив'яного пилу—В. Ів.; й инш. Обкладинка—О. Довженко; Ілюстрації фотогр. „Всесвіту“—А. Плахтія; Кліше цинкографії „Червоний Друк“; Метранпажі—П. Касапов і М. Зайцев.

3-й ВСЕСОЮЗНИЙ З'ЇЗД РАД

У Мавзолея тов. (ЛЕНИНА)

III Всесоюзний З'їзд Рад — Українська делегація 19¹⁶/_V 25 г. 407. ВЦИК.

В Москві закінчив свою роботу в 20-х числах травня 3-й Всесоюзний З'їзд Рад. З'їзд був надзвичайно численний—2,216 депутатів з'їхалось з усіх кутків Радянського Союзу, більш ніж коли було повно забезпечено національні представництва. Тов. Риков в своєму докладі звів підсумки наших внутрішніх й міжнародніх досягнень. Детальний нарис розвитку нашої промисловости зробив тов. Дзержинський. Коломенські робітники, немов-би для ілюстрації, розповіли про свої досягнення в паровозному будівництві, що підкреслило зріст робітничої творчости в умовах пролетарської диктатури. З вимоги московської делегації, з'їзд підніс свій голос в оборону селян та робітників Болгарії, ухвалив резолюцію рішучого протесту проти варварства болгарського буржуазного уряду. Доклад про роботу на селі, про правильну роботу сільського рад'апарату зробив тов. Калінін. Тов. Сокольніков зробив доклад про фінансові справи, з яких яскраво було видно поступове зміцнення нашого бюджету. Окрім того, великого значіння справу було вирішено на 3-му Всесоюзному З'їзді Рад—затверджено вступ до Союзу Радянських Соціалістичних Республік Узбекської та Туркменської Республік. Обидві ці республіки разом мають 7 мільйонів населення.

Центральная Научная

Библиотека

В. Вразливий.

ЗЕМЛЯ

Тиша. Буденний сірий вокзал. Понівечені вікна та каштанові покусані двері. Навколо зморщені кущі жовтої акації Біля буфера, що висить замість дзвінка, похмурий сонний дядько. У відчиненім вікні вокзалу довговолоса голова телеграфіста. Остеронь, далі до семафору, на степ, самотня будка, що видає старовинною камплицею. І над усім цим байдуже небо з вечірнім пругом та серед повітря золотий пил комарів.

Одним сл. вом, це була одна з тих станцій, що спить усе життя і незадоволено бубунить буфером, почувши з депеші про потяг. Тут я встав з пасажирського потягу, щоб не опинитися в руках меткого контролера. Іхав, звичайно, з копійками, з полотняною торбою, де лежало сало і хліб. Насамперед я звернувся до сторожа, чи не знає він, де тут можна попоїсти. Дядько мляво прокинувся, вийняв з кешені люльку, насипав махри, і навіть не подивився на мій бік. Довелося вирішити, що йому позакладало, й підійти до телеграфіста. Цей поставився уважніше, хоч на запитання й не відповів, але зате почав докладно розпитувати, чого я тут устав та куди їду, хто я такий... І, кінець-кінцем, скінчив свою думку про їжу та:

— Не скажу. Бачте, чужому чоловікові... виду вашого я не бачив, а агентіві хтось гавкне, то...

В цей час у кімнату ввійшов товстенький низенький чоловік, в окулярах, ниткою звязаних на перенісці, з мідними брелками на животі, у вичищених ботинках—взагалі, начальник станції.

— Що? Хто?—коротко глухим басом запитав він.

— Та це я!—я дужче зліг на підлукот, щоб мене гаразд було видно. Моя загоріла кострубата голова, помнята сорочка, розтебнтий комір одігнали начальникаві очі кудись на муху, що жалісливо скрипіла над чорнильницею. Через кілька хвилин начальник, перебираючи брелки на ланцюжкові, звернувся до мене.

— А чого ви на станції?

— Та якщо можна, то переночую, мені—60 верстов додому.

— Ночувати? На станції? Тепер? Та хто ви?—Підчас вимову цих слів увесь спокій утік, обличчя знітилося, а голос начальника став тонкий і раз-у-раз обривався. А згодом рясні брови збіглися, немов змовляючись, начальник вирішив негайно покликати агента охорони що якось спинився на станції.

Звіряти документи промайнуло в голові, „а чи в мене з ними все гаразд“? Я обмірковував і перелічував, що можу показати, як треба буде. А що питатимуться документів, а не чогось іншого, так цього певний я був так, як і того, як пройхав 100 верстов без квитка. Час був такий, що без документу жити було неможливо, та ще до цього, на мого нещастя, босяки на передодні когось пограбували тут на пероні серед білого дня. Я вийняв мою засмалцьовану студентську книжку, що була просрочена рівно на 3 місяці, довершив і побіг до товаришів професиток що брав його на з...

— Партейний!—промовив телеграфіст з великою пошаною, тримаючи в руках профквиток. Він уже хотів мені його повернути, але за дверима почувся солідне дзенькання острого і задоволений кашель.

— Ось, ось, оце—він.—Запобігливо до агента і разом гордовито до мене пробасив начальник станції.

Агент був молодий, рудий, і з ластовинням, і з закуреним носом. Під лівим оком сиділа бородавка. А взагалі обличчя було симпатичне.

— Дай сюди!—тихо й повільно наказав телеграфісту агент.

Я стояв мовчки, сподіваючися, що йому лінки буде глянути на стуквиток. Проте, настрій змінявся, як і краєвид: хмурів, чорнів, кожна тіль від руки агента падала страхіттям далеко за перон. На дворі холодношало, свіжим повітрям падала роса. Вгорі мовчазні і сині виринали перші зірки. Телеграфіст засвітив лампу, обережно надіваючи шкло і проганяючи легеньких жовтих метеликів. Начальник сів на стілець, зпочатку підмистивши хістку, потім зухвально дивився на мене, інколи зиркаючи на агента, що схилився над столом.

— Ви, товаришу, не сердьтеся на нас. Наше життя—документ: ест оний, живи, несть—одвічай.—Філософськи промовляв начальник, ховаючи слова в розкішні вуса.

— А, ну, супчик, йдіть сюди,—перебив агент.

Я слух'яно повернувся, щоб ввійти в двері, але агент наказав мені лізти в вікно, бо втекти, мовляв, недовго. Гострі очі агентів дивилися кудись наосторонь, але почувалося, що це робиться для того, щоб потім раптом глянути в вічі.

— Ага, так це твої бумажки? Чого-ж вони не однакові?

— Та бачте...—я почав плутано доводити те, що я звичайнісінький собі студент і більш нічого.

— Дак, дак,—вистукував під акомпанімент телеграфу начальник. Видно! Один розтебнтий комір чого стоїть, а очі, у—у.

— Учотна картка е?—сміливо глянувши на мене, спитав агент.

— Та бачте.—Але на цей раз не слухали, звичайними словами, що скрізь лунають по нашій розлогій країні, наказано було піднести руку вгору. Це виконано було за кілька ментів. З моїх кешені посипався порох і потертий черствий хліб. Не було знайдено нічого протизаконного. Начальник бігав навколо мене і, нарешті, спинився, обшуковуючи кешені в сорочці. Але й там нічого не було.

— Що з ним робити?—промовив сам собі під ніс агент.

— Одправити на Водяну,—широко порадив начальник.

І в моїй перспективі стала подорож до резиденції агента: кілька днів буде з'ясування справи, за той час десятина батькового хліба осипиться

нали начальника очі кудись на муху, що жалісливо скрипіла над чорнильницею. Через кілька хвилин начальник, перебираючи брелки на ланцюжкові, звернувся до мене.

— А чого ви на станції?

— Та якщо можна, то переночую, мені — 60 верстов додому.

— Ночувати? На станції? Тепер? Та хто ви? — Підчас вимову цих слів увесь спокій утік, обличчя знітилося, а голос начальника став тонкий і раз-у-раз обривався. А згодом рясні брови збіглися, немов змовляючись, начальник вирішив негайно покликати агента охорони що якось спинився на станції.

Звірати документи промайнуло в голові, „а чи в мене з ними все гаразд“? Я обмірковував і перелічував, що можу показати, як треба буде. А що питатимуться документів, а не чогось іншого, так цього певний я був так, як і того, як проїхав 100 верстов без квитка. Час був такий, що без документу жити було неможна, та ще до цього, на моє нещастя, босяки на передодні когось пограбували тут на пероні серед білого дня. Я вийняв мою засмальцьовану студентську книжку, що була просрочена рівно на 3 місяці, розгорнув і побачив товаришів профквиток, що брав його на знижку в кооператив чи шо. (Звичайно, я забув його віддати). Можна було під куші, до шкаралуп, закинути студентську книжку, якби не цікаві очі телеграфіста та на його руки, що вже простяглися за паперами.

...При місяці зсмигтіла ручка...

раптом глянути в вічі.

— Ага, так це твої бумажки? Чого-ж вони не одинакові?

— Та бачте... — я почав плутано доводити те, що я звичайнісіньким собі студент і більш нічого.

— Дак, дак, — вистукував під акомпанімент телеграфу начальник. Видно! Один розстебнутий комір чого стоїть, а очі, у—у.

— Учотна картка є? — сміливо глянувши на мене, спитав агент.

— Та бачте. — Але на цей раз не слухали, звичайними словами, що скрізь лунають по нашій розлогій країні, наказано було піднести руку вгору. Це виконано було за кілька ментів. З моїх кешень посипався пил і потертий черствий хліб. Не було знайдено нічого протизаконного. Начальник бігав навколо мене і, нарешті, спинився, обшукуючи кешені в сорочці. Але й там нічого не було.

— Що з ним робити? — промовив сам собі під ніс агент.

— Одправить на Водяну, — щиро порадив начальник.

І в моїй перспективі стала подорож до резиденції агента: кілька днів будедо з'ясування справи, за той час десятина батькового хліба осипиться, бо її ніхто не скосить.

— Пустіть мене до дому, — попрохав я щиро, з благанням.

— Сиди мовчки. Що-ж його робити з ним. — Дбав про мене агент.

...Я скинув пудо, прудко скочив на коня...

3-й Всесоюзний З'їзд Рад.

Т. Калінін серед делегатів 3-го Всесоюзного З'їзду — представників Кара-Киргизької Автономної області в почесному, подарованому халаті.

т. Калінін серед делегатів 3-го Всесоюзного З'їзду—представників Кара-Киргизької Автономної області в почесному, подарованому халаті.

— А я-яй, не знаєте що. Просто депешою пошліть, нехай дрезиною пришлють трьох охоронників і заберуть. Залишати тут отакого громилу не можна, ніяк не можна,—радив начальник.—Його поки-що можна заперти так, що не втече.

Ми вийшли з кімнати. Опинилися в якійсь темній коридорчику, де дуже вдарив у ніс неприємний запах. Як ми зібралися на другий поверх, мої проводарі одчинили маленькі двері. Побажали ввічливо на-добраніч і сміючись сховалися за дверима. За ними лише цокнув замок.

Це була маленька кімната із загратованим вікном, без шибок, що крізь нього падало місячне світло. Тут, напевно, раніше складалося різні станційні папери, бо й досі на долівці валялися білі шматки. На стіні понаписувано було різних афоризмів надзвичайно багатого, але вони, на мою думку, ніякої вартості не мали. Думка про те, що депешу одправлено, не кидала мене. Я навіть уявляв її зміст де обов'язково мусить бути написано про бандита, про надзвичайно сильний конвой і хуткість дрезини. Виходило так: до Водяної 6 верстов, значить, охоронники, поки збируться, то за годину певно будуть тут, а я, якщо втигну, то через годину можу спокійно спати в ліску, що був на три версти від Водяної і стояв недалеко лінії. Цим ліском проходила дорога додому. Але як втекти? Мій мозок напружувався до найвищої міри, кров в скронях швидко стукала й плани в голові повставали один від одного неможливіші. Я пригадував, як у таких випадках робили різні герої. Але в мене, в кешені, не було тих променів, що спалювали залізо, на жаль, не було також і сили Самсона, хоч патли були чи-малі. Єдине, що я мав, це—звичайний ніж із одверткою, пробцером і виделкою. Я завжди його носив у кепці, спеціальним капшуку, що був пришитий до підкладки. І от, з цим ножом я взявся за роботу. Двері було замкнено на замок: в цьому я впевнився. При місяці замигтіла ручка, я намацав те місце рукою, де пригвинчено її було до дверей, потім почав одверткою одкручувати раз-у-раз прислухаючись, чи була не йде хто. Було тихо і лише повільний, ледве чутний, писк гвинтика лунав у порожній кімнаті; іноді моя одвертка сковзалася, тоді я боязко присідав і прихилився до дверей. Ніхто не йшов. У кімнаті почав вечірню пісню цвіркун. Робота навдивовижу йшла хутко. Вже один гвинтик лежав у кешені, а через якийсь час і інші три цокотіли при кожній мої рухові. Я миттю зняв ручку, обережно поклавши її додолу. Тепер треба було вирізати замок. Я гострим ножика об цемент на лутковій доті, аж поки лезо не знімало на руці волосся. Потім почав різати двері. Серце хотіло від мене втекти так, як і я з цієї кімнати. Руки стали холодні, як залізо. Скіпочки поволи падали додолу сухими голками сосни. Руки працювали хутко. Незабаром, останній шар дерева було знято і мій ніж торкнувся до замка і тужливо задзвенів. Тепер залишалося лише тихо, не стукаючи, зняти замок. Я його вийняв і наспіх черкнув олівцем на папері, що лежав долі, коротенького листа до агента:

„Товаришу—я не бандит“.

Потім глянувши в-останнє весело на кімнату, де безперестанно сюрчав цвіркун, навшпиньках вийшов за двері. Крізь розбите вікно коротенького коридорчика вдарило степним духом, мінливим світлом зірок і далеким свистом паровозу, що йшов на Водяну.

Я зійшов тихенько по східцях і задніми дверима вийшов з вокзалу.

* * *

Тихий, тихий степ. На місячних проміннях виблискує жовтий стиглий хліб, перетінюється в легеньких віяннях вітру, немов величезний важкий птах, що ніяк не здійметься з місця, а лише тріпоче крилами. Дорога губиться, одходить од залізниці, залишаючи позаду, на сході, довгі ряди струнких стовпів і жовті кліпкові оченята станції. Спереду бованіє ліс, як сонний допотопний звір. Я їду швидко, бо так легко ступаю, немов би тепер взяв силу рухатися. Легені широко й високо зідхають. З уст самовільно зривається тиха якась печальна пісня. Дорога йде яром і мене, напевне, вже не видно зі станції. Ось вже зараз ліс, долітає його безперестанний шелест. Відкілясь збоку війнуло вихким запахом мочених конопель і наблизився одноманітний крик жаб. Нарешті, крізь дерево засріблила річка, потягаючись у—вісні.

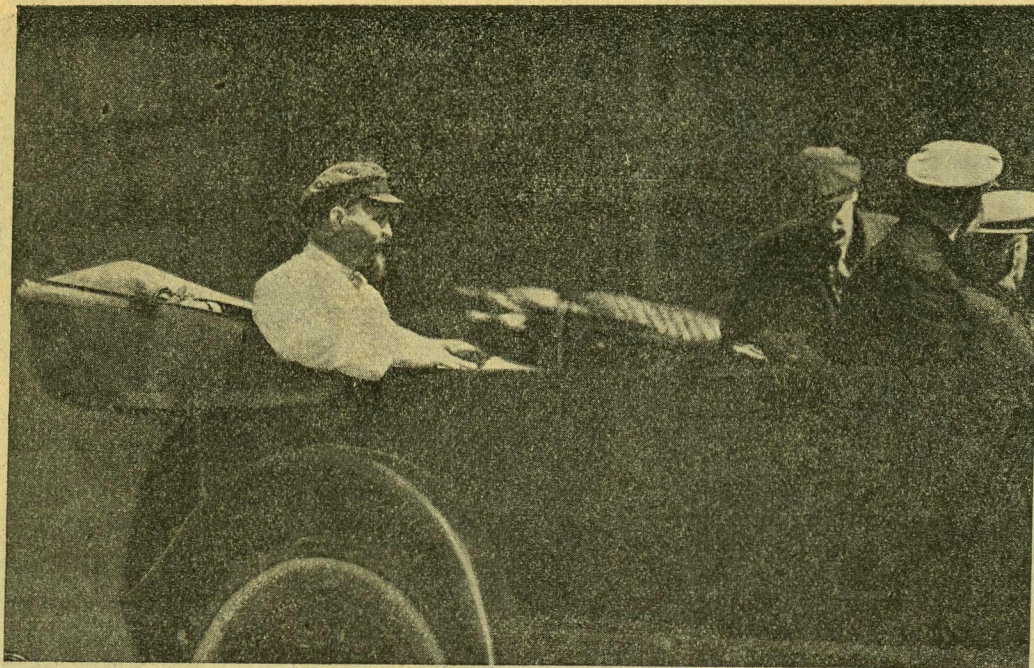
Я опинився на прогалині, що заходила вглиб лісу. Спереду мерехтіла вода та шумів очерет. Ззаду стояв ліс, що немов-би-то перегортав сторінки не знать де схованої книги. Голова моя очманіла, очі мимохіть сплющувалися. Я почав шукати місце, де-б можна було заснути. Довелося йти назад, бо біля берега було вохко. Випадково, біля прогалини, я натрапив на закинутий курінь. Запалив сірника: жовтеньке світло захиталося й блідо затопило великою жовтою плямою стару солому стріхи на курені і зігнало полохливого кажана. В курені було сухо й затишніше, ніж на дворі. Я притяг з берега кілька снопів сухих конопель й постеливсь долі. Ліг. Разом зі мною напружено дрімав ліс. Крізь дірку в курені виднілося заніміле листя. Я залишився сам зі своїми думками і напружено прислухався до шелесту листя, до тріску падалішнього гілля, що раз-у-раз сипалося на землю. Інколи шелест нагадував собою далеку людську ходу, а хруст гілля—луну якоїсь ворожо й настирливої розмови. Часто в цей хаотичний шум вплітався змучений голос лісної птиці або повільне лопотіння її крил. Тіло тяжко стисло почуття самотності, свідомість того, що ніде немає жодної живої душі. Здавалось, що мертві тіні враз заворушаться й побіжать на мене.

Я почував терпкий холод.

Даремно заплював очі, даремно лічив доти, аж доки в моїй голові не попереплутувалися всі числа в чудернацькі дивні істоти,—заснути я не міг. Хвилювало щось зовні, дарма що це ніяк не приставало моїй задачі, серце повільно й глухо стукало. Хотілося кудись тікати. Але я що-разу себе заспокоював і щільніше закутувався журбою.

3-й Всесоюзний З'їзд Рад.

Тов. Дзержинський по дорозі на З'їзд.

Я вистромив голову в дірку. Було надзвичайно темно і вохко: збиралося на дощ і вже инколи падали важкі рідкі краплі, що чудно якось шуміли по листі. Десь далеко гуркотів грім і инколи били світлом серед знеможеної темряви зірничі. По-де-куди несподівано пробігав вітерець, шелестів по очереті над річкою і йшов далеко в чорну смугу. Не чулося нічого: і я знову уперто думав заснути. Але сон не йшов на думку. Я почав думати про агента, про батька, про те, що треба завтра вдосвіта попростувати додому і раптом пролунав неймовірно розпачливий крик.

— Рятуйте, рятуйте!

Я затремтів. Кричало десь недалеко біля річки. Навіть крик чувся не виразно, не можна було взнати, відкіля він вискочив. Після нього затопила скрізь усе чутлива н атягнута тиша з неможливо-дратовливим запахом річки і сонним диханням ночі. Я занімів і хотів засвітити своїми очима ніч і витягти вухами всі звуки. Мої груди хотіли набрати цього повітря до краю.

— Хто там? Повертай сюди! — повторив той самий голос:

Я обережно повернув на голос коня.

— Стій! Чого чорти розносили по лінії?

— Темрява. Не міг. Що це станція чи що?

— А ти й не знаєш. Еге, еге. Так злазь із шапини та йди лише сюди.

Я скочив і пішов слідом за бородатим дядьком із рушницею. Підійшли до перону. Це була Водяна. Я впізнав її по пузатій водокачці, що кволо обливалася густим, як олія, світлом.

— Дядьку, дядьку, де старший? Треба їхати.

Охоронник сердито плюнув, махнув рукою, кидаючи на перон довгу тінь од руки.

— До старшого? Чого захотів? Він не той біс, що вночі не дає добрим людям спокою. А гарна конячка. Иш-ш...—закінчив бородатий похлопуючи долонею коня,

— Я піду сам.

— Гляди, бува.

— А-а а.

Я сіпнувся скинув, охоронникову руку, і мерщій скочив у вокзал, грюкнувши дверима. Навмання розчинив двері, одні, потім другі, хутко пробігаючи кімнати. Нарешті, спинився: переді мною стояв жовтий чотирьохкутник дверей. Видно було зарізаний старий столик, з телефоном на стіні

над ним, висячу жерстяну лампу. Я хутко навшпиньках увійшов. На лаві біля столику, лежав, напевне, агент. А на долівці, в кутку, валялися патрони, онучі і спав ще один чоловік. В кутку стояли винтовки. Пахло махоркою, чулося спокійне дихання сонних людей. Я торкнув агента за плече. Він не прокинувся. Я сіпнув дужче, потім труснув так, що лави закрипіла.

— Який чорт!—незадоволено пробурмотів сонний агент і повернув до мене своє обличчя.

— Це я!—Так! я мав право так сказати, бо це був той самий чоловік, що з ним довелося познайомитися на злочасній станції. Так, це був він! Його ластовиння ще спало, але очі сторожко, гостро дивилися на мене. Він поведився дуже спокійно. Взір його втопився в мене, але він незабаром убив свою зацікавленість, що її викликав мій ще й досі незвичайний вигляд.

— Що, спіймали, голубчику? Ні? Не тікатимеш удруге?

— Товаришу,—прошепотів я—там вбивство. Недалеко, я приїхав.

на дощ і вже інколи падали важкі рідкі краплі, що чудно якось шуміли по листі. Десь далеко гуркотів грім і інколи били світлом серед знеможеної темряви зірниць. По-де-куди несподівано пробігав вітерець, шелестів по очереті над річкою і йшов далеко в чорну смугу. Не чулося нічого: і я знову уперто думав заснути. Але сон не йшов на думку. Я почав думати про агента, про батька, про те, що треба завтра вдосвіта попростувати додому і раптом пролунав неймовірно розпачливий крик.

— Рятуйте, рятуйте!

Я затремтів. Кричало десь недалеко біля річки. Навіть крик чувся не виразно, не можна було взнати, відкіля він вискочив. Після нього затопила скрізь усе чутлива і атягнута тиша з неможливо-дратовливим запахом річки і сонним диханням ночі. Я занімів і хотів засвітити своїми очима ніч і витягти вухами всі звуки. Мої груди хотіли набрати цього повітря до краю.

Десь далеко розкотився грім. Я мимохіть виліз хутко скрізь дірку і заліз у куці ліщини, що оросили мене дощовими краплями. Здрог ударив гірше, ніж вагою, моє тіло. Знов кричав той самий. Крик нісся, як дивовижний гарпун, пробив мене й немов-би підняв на повітря. Мені здавалося, що постать людини біжить за тим гарпуном, підбігає до мене, сильно нагнutoю наперед, головою і розтуленим для крику ротом. Крик безперестанно бився, як крила підстреленого птаха. Він розкочувався що далі, що дужче, як повінь. Він згучав надірвано з тягучим нелюдським боєм.

Волохаті гілки дерев з довгими руками, ударили мене мокрим листям, як я ворухнувся і просунув наперед голову.

Знову зрадлива тиша. Я знав, що ще один такий згук і я не витримаю: або впаду на росяну землю, щоб змити тугу, або втечу, від цього згуку, що ставав замість повітря, і вбирався в легені, не даючи чим дихати.

Нарешті, я почав заспокоюватися. Я навіть підніс до чола руку і витер з лоба холодні росинки.

— Рятуйте!

Я рвонувся з місця, не здолавши далі боротися з тим згуком і скільки сили тікав. Я кілька разів падав, знов вставав. На взліссі майже зомлілий побачив коня, що випадково там пасся спутаний. Я скинув пuto, прудко скочив на коня і скільки сили гонив його: Мені байдуже було чий був то кінь, мені байдуже було, куди він нісся. Я пригнувся, низько обійнявши шию руками. Я вже не гонив його: він плинув сам по студеному повітрі, одбігаючи далі й далі од крику.

Коли заморений кінь пішов дрібніше, не чулося нічого. Я оглянувся. Ліс упав у темряву ночі і залишився позаду. Я ще раз погладив коня, стьобнув пutoм, прихилився, вільно пустивши мотузаний повід. Я не знав, куди їду, навіть ні разу не питав себе. Твердого ґрунта держався сам кінь. Раптом він підсковзнувся ледве не впав і, сідаючи на задні ноги, спустився з косогору, цокнувши підковою об залізо.

— Хто там? — несподівано спитав хтось з лівого боку.

Я повернув голову. З бугра почувся шум телеграфних стовпів, що ліниво одгукнувся. А з лівого боку, недалеко, блимали як лампадки, вогоньки у двох вікнах.

біля столику, лежав, напевне, агент. А на дольці, в кутку, валялися патрони, онучі і спав ще один чоловік. В кутку стояли винтовки. Пахло махоркою, чулося спокійне дихання сонних людей. Я торкнув агента за плече. Він не прокинувся. Я сіпнув дужче, потім труснув так, що лава заскрипіла.

— Який чорт! — незадоволено пробурмотів сонний агент і повернув до мене своє обличчя.

— Це я! — Так! я мав право так сказати, бо це був той самий чоловік, що з ним довелося познайомитися на злощасній станції. Так, це був він! Його ластовиння ще спало, але очі сторожко, гостро дивилися на мене. Він поведився дуже спокійно. Взір його втопився в мені, але він незабаром убив свою зацікавленість, що її викликав мій ще й досі незвичайний вигляд.

— Що, спіймали, голубчику? Ні? Не тікатимеш удруге?

— Товаришу, — прошепотів я — там вбивство. Недалеко, я приїхав, я там ночував.

Агент напевне зацікавився моїм покvapливим бігом слів та розгубленим рухом, що властиво зляканій людині. Офіційний тон зник. Я говорив щиро, схопивши волосату руку субесідника, що-разу сіпав її тягнув до себе.

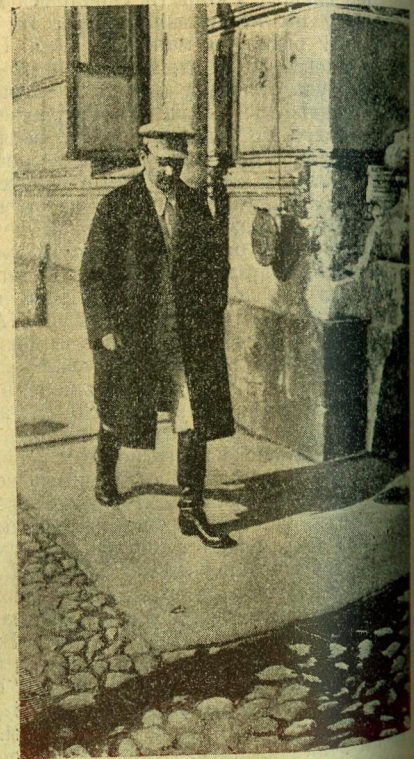
Ніколи не можна було-б подумати, що я говорив з тією людиною, що кілька годин тому мене заарештувала. Агент напружено слухав, інколи моргав широко бровами. Бородавка під лівим оком одійшла кудись на низ і загубилася. Проте він одчинив двері суміжної кімнати.

— Нас сплoxa не обманеш. — І запер мене на замок.

Я покiрливо стояв біля щойно закритих дверей, агент ходив за стіною довго, уперто, з кутка в кутку, кроки віддалялися й наближалися по діагоналі. Але він знову підійшов до дверей. Одiмкнув. Коротко зірвалося рішуче: „Ідемо“.

Він поправив пояс, обдивився револьвер, і ще спитав: „Чи не далеко це чи не пізно буде“. На цих словах увійшов бородастий і здивовано і став біля столу. Він не тямив, що

3-й Всесоюзний З'їзд Рад

Тов. СТАЛІН
поспішає на З'їзд.

говорити, ніяково звернувся до мене на „Ви“:

— Я прив'язав коня і оце тільки й найшов Вас.

— Ніколи, ніколи.—перебив агент.—Буди Гната. Збираймося. Їдемо. Ти вже змінився?

— Вже. То я вертався в контору і їх стрів.

Сонний Гнат хутко встав на ноги і вискочив з бородатим сідлати коні. Ми з агентом вийшли на перон. Покрапував холодними, важкими, як горох, краплями рідкий дощ. Десь на стороні проходила гроза і заглушено лунали розкати грому.

Як вивели коней, всі мерщій повсідалися. Я їхав на моїй шупленькій, але беручкій конячці. Їхали швидко. Згуки від копит лунали тихо й мняко в паркій і намоченій землі. А од'їхавши трохи од станції, пустили коней, так, що повітря проходило й шуміло, як потяг.

Вже недалеко лісу небо вигодинилося: важка грозова хмара впала за обрій. Місяць висів блідий, як і лампа біля водокачки, а зірки мерехтіли, як чудні прекрасні, искристі бльостки небесного поясу, що стягав землю.

Непомітно розвиднялося.

— Ш-ш. Стійте. — наказав агент, коли я йому сказав, що ми недалеко від річки.—Злазьте з коней. Гнате, ти будеш тут біля коней Ну, рушаймо.

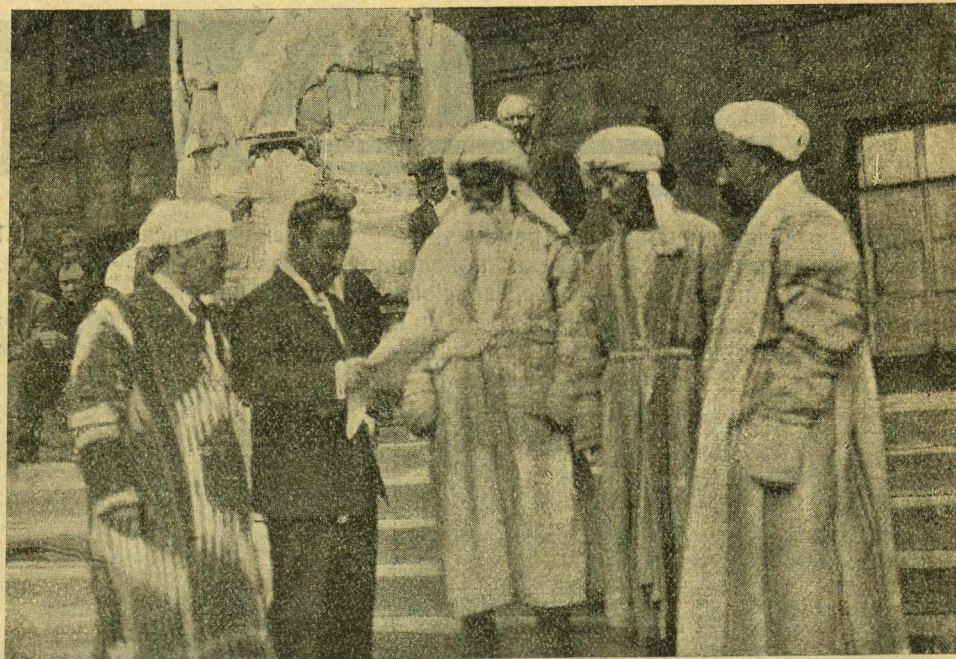
Пішли дуже обережно, ховаючись за деревом, бо тепер стало видніше і рідке світло місяця лилося на нас. Було тихо. Я знову злякався своєї гарячковості. Треба було взнати, що то був за крик, а тоді вже й лякати людей. Я зовсім охолонув і цілком звільнився від гнітючого вражіння. Агент не обизвався ані словом до мене.

Ми йшли до куріня. Раптом усі стали, прислухалися, передчуваючи щось разом здригнули. На цей раз почувся тихий знесилений голос, що йшов не з роти, а скоріше через ніс. Бородатий, що йшов поперед, повернувся до мене, сціпив зуби, високо одкинув брови, застиг, як напруженість,—руки холодно тримали рушницю.

— Ш-ш.—нишком приказав агент, щоб розбити ніяковість. — Їдемо праворуч до берега.

—Ото.—знову гнітився бородатий, коли вдруге прошепотів голос вже ближче.

— Стій.—тихо вимовили всі разом.

Делегати Узбекистану на 3-му З'їзді Рад.

першій дві постаті, що стояли близько один біля одного. Біля їхніх ніг. на землі, що вже затягалася молочним паром туману, лежало щось чорне й довге. Я показав рукою агенту.

— Вдруге не хоче.—Промовив той, що стояв ліворуч. Потім, підійнявши ногу, він із силою ударив у чорну довгу пляму, що лежала на землі.—Кончився вже, мовчить.

Ми з бородатим хотіли вискочити з-за дерева, але нас затримав агент.

Люди, що скидалися дужче на звірів, скинувши гвинтовки на плече, понесли забитого до річки. Ми вискочили з-за берега. Бородатий хутко випередив мене. Мені здалось, що в його очах прогрімели блискавиці. Він так несподівано підбіг, що його дядьки не побачили, і також несподівано вдарив переднього прикладом під коліно. Той упав. Забитий, виприснув з рук, а на його звалився задній дядько, що перечипився. Бородатий олютів. Він бив прикладом то переднього то заднього, не даючи змоги встати. Агент з револьвером в руці сердито крикнув на бородатого, щоб не смів бити. Охоронник ніяково кашлянув. Я підняв гвинтовки, що поодлітали од ремінців підчас ударів важким прикладом бородатого. Долі, трохи незвичайно зібгавшись, одкинувши ліву руку просто назад, а праву, підібравши

Крім
того го-
лосу, по-
чувся ин-

Агент не обивався аж словом до мене.
Ми йшли до куріня. Раптом усі стали, прислухалися, передчуваючи щось разом здригнули. На цей раз почувся тихий знесилений голос, що йшов не з рота, а скоріше через ніс. Бородатий, що йшов поперед, повернувся до мене, сціпив зуби, високо одкинув брови, застиг, як напруженість,—руки холодно тримали рушницю.

— Ш-ш.—нишком приказав агент, щоб розбити ніяковість. — Ідемо праворуч до берега.

—Ото.—знову гнітився бородатий, коли вдруге прошепотів голос вже ближче.

— Стій.—тихо вимовили всі разом.

Новий секретар ЦК РКП тов. А. БУБНОВ.
Старий більшовик, народ. у Іваново-Вознесенську 1883 р. з 17 років почав працювати на революційному полі.

Крім того голосу, почувся інший грубий, глузливий сміх. Регіт божевільного, що одного разу мені доводилося його чути не уразив тоді так, як цей сміх. За ним ледве можна було розібрати кепкливі слова:

— Земля і воля? Наївся землі. Братимеш?

— Ми хутчіше підійшли й стали за дубом. Я побачив

ногу, він із силою ударив у чорну довгу пляму, що лежала на землі.— Кончився вже, мовчить.

Ми з бородатим хотіли вискочити з-за дерева, але нас затримав агент.

Люди, що скидалися дужче на звірів, скинувши гвинтовки на плече, понесли забитого до річки. Ми вискочили з-за берега. Бородатий хутко випередив мене. Мені здалось, що в його очах прогрімели блискавиці. Він так несподівано підбіг, що його дядьки не побачили, і також несподівано вдарив переднього прикладом під коліно. Той упав. Забитий, виприснув з рук, а на його звалився задній дядько, що перечипився. Бородатий олютів. Він бив прикладом то переднього то заднього, не даючи змоги встати. Агент з револьвером в руці сердито крикнув на бородатого, щоб не смів бити. Охоронник ніяково кашлянув. Я підняв гвинтовки, що поодлітали од ремінців підчас ударів важким прикладом бородатого. Долі, трохи незвичайно зібгавшись, одкинувши ліву руку просто назад, а праву, підібравши під себе, лежав забитий. Обличчя почорніло від крові, відтінялося синіми лініями від м'ясоного передранкового світу. До чорної закривавленої боротьби поприлипала земля й рот неймовірно розчепірений, був увесь набитий нею. Вся одежа була пошматована, рукава пообдирані і на голому тілі круглими шрамами вдавилися синяки. Край лоба забризкався мозком, що від нього позлипалося й волосся.

Поволі дядьки випросталися. Нижчий, з птичачим профілем і з круглими очима жайворонка кілька разів ніяково шморгнув носом. Вищий витер рукавом кров на скроні з невисловленою зненавистю глянув на бородатого. Охоронник, що досі був, як тінь, тепер високо висунувши голову з коміра й підібравши глибоко рота, промовив глянувши на трупа:

— Наточили таки зуби.

Агент нахилився й протяг руки до рота забитого. Він узяв відтіля в жменю землі, знервовано сіпнувши, кинув в обличчя хижим дядькам.

— Земля й воля? Сволоч!

Нижчий весь час бігав своїми круглими очима по нас. І коли агент підніс вище револьвер, він упав навколюшки, як раб, оббризкавши всіх нас огидою.

— Помилуйте! — розпачливо і без тіні облуди крикнув він.

— Я Вас не судитиму й не милуватиму.

— Та на їх і суду не треба. Їх мало й вбити за Андрія.— сердито протяг бородатий.

— А Ви знаєте покійного? — запитав я.

— Та він головою був, землю ділив, — неохоче суворо відповів бородатий.

Ліс стояв мовчазний і дерево ховалося одне за одне, як злочинці.

ПЕРША ЛАСТІВКА

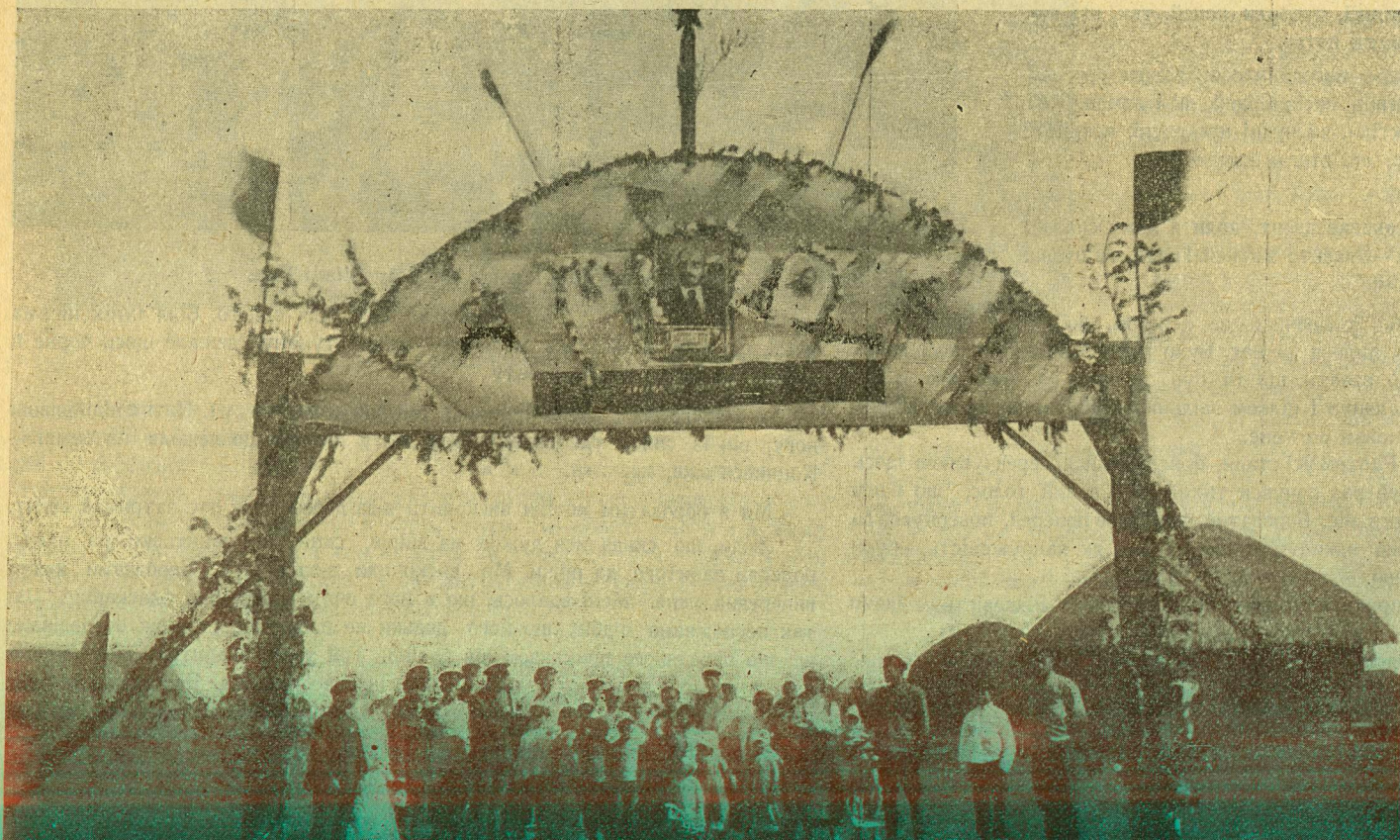
Так на Олександрійщині Кременчуцької Округи зветься новоселиця Тарасівка. Ця велика новоселиця зараз забудується. Уже з першого погляду, Тарасівка не схожа на старі селища: тут і вулиці і бульвари і громадські садки. Що правда, багато чого є тільки в контурах. Все — молоде: будується, обсаджується.

1921 року, в лихоліття громадянської війни в околицях на Олександрійщині зростала та ширилася хвиля бандитизму. Посуха стратила останні надії. Насувався голод. Люта зима.

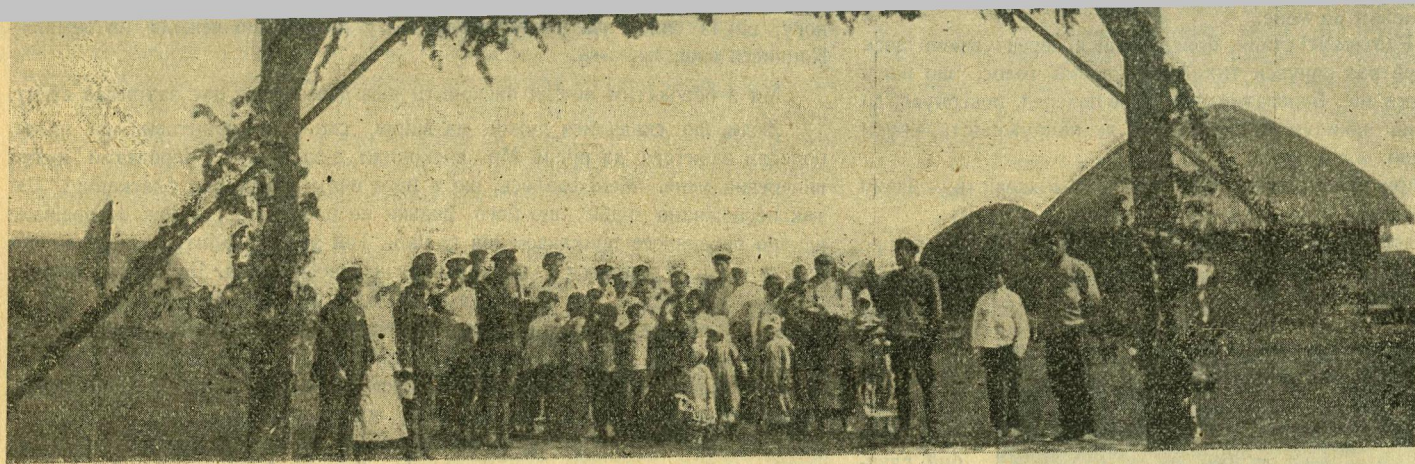
А 50 вірних та сміливих подало заяву до Олександрійського Повітземвідділу про те, що бажають виселитися із Куколівки. На нові землі. На панські. Панів не боялися. Не слухали, коли

звідусіль настрашували. „Будуйте хати на панській землі та вже разом ставте під них і „колеса“. Улаштовувалися ж не „на колесах“, а тривало та по господарському.

Знали -бо, що не можна господарювати не впорядкувавшись на землі. І тому з цього і почато було. Одрізали ділянку по їдацькій нормі—322 десятини та ще заорендували з державного фонду 343 десятини. Тяжко було по первах увесь ґрунт упорати та засіяти. Але впоралися. Хоч де-що й продали

...Хлібом—сіллю зустрічали гостей...

Нещодавно цю землю трясно кропили своїм потом теперішні „гарасівці“, що приходили на заробітки до панів Пилняка та Сухомлинова.

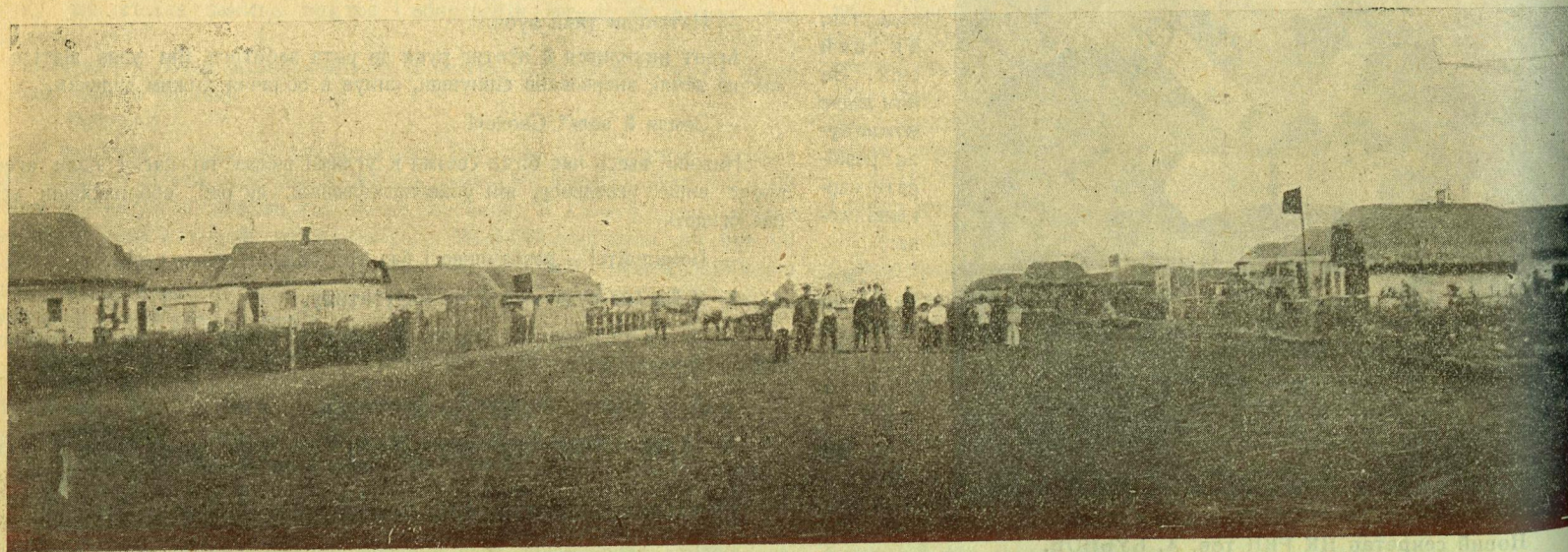
Неподалець — село Куколівка тієї ж Олександрійської округи. З нього й вийшли ті 50, що заклали Тарасівку. Усі незаможні. Шукали нового життя, нових форм, нового ладу.

було засіяно, те зорали на пар.

І не лежало облогом у тарасівців і за тих часів жодного клаптика землі. А навкруги гуляла земля. Багато її позаростало бур'янами. 21-й рік дався в знаки: голоднеча та недуги.

1922—23 року перезимували в землянках. На весні збудували хліви й жили в них з худобою під однією стріхою. І в

на землі.
І тому з цього
і почато було.
Одрізали діля-
ницю по їдацькій
нормі—322 деся-
тини та ще заор-
ендували з дер-
жавного фонду
343 десятини.
Тяжко було по-
первах увесь
грунт упорати
та засіяти. Але
впоралися. Хоч
де-що й спродали
з одержаного зна-
дібку. На на-
сіння. Чого не

Новоселиця „Перша ластівка“.

день Першого Травня святкували закладини новоселиці. Хлібом-сіллю зустрічали гостей — представників своєї робітничо-селянської влади.

Ав листопаді 1923 року на окружній сільсько-господарчій виставці за заведену сівозміну вже дістали першу нагороду — сепаратора.

На перші громадські гроші розпочато було будівництва цегельні.

І коли збудували... високо та гордо піднесли на ній робітничо-селянський червоний прапор; покликали гостей, радо урочисто вітали їх коло арки. А потім усі гуртом оглядали своє перше підприємство й на цегельні влаштували мітинг. Говорилася промови. Про діло: як із тої цегли, що на цій цегельні вироблено буде, змурувати школу, кам'яницю, теплі хліви, комори та шопи.

23-го ж року цілою громадою підбадьорені першим успіхом твердо постановили:

«На протязі наступних чотирьох років спорудити електростанцію, облагородити греблі для ставів з опустами, травосівом; на годівлю риби та правильним трюхставовим рибориством, поставити пам'ятник „25 жовтня“, засадити лісом 10 деся і.ч. облагородити водопровід та водокачку, почати прокладку шосе, спочатку на вулицях та провулках, а потім через усі землі, що обробляє спілка; 1930 року купити трактора».

Отак ще 1923 року, не загонюючись у велике, покладаючись тільки на свої власні сили й засоби планували тарасівці

...Виросла цегельня...

вироблено буде, змурувати школу, кам'яницю, Готель, лінійні морі та шоппи.
23-го ж року цілою громадою підбадьорені першим успіхом твердо постановили:

«На протязі наступних чотирьох років спорудити електростанцію, облагодити греблі для ставів з опустами, травосівом; на годівлю риби та правильним трьохставовим рибицтвом, поставити пам'ятник „25 жовтня“, засадити лісом 10 деся іч. Облагодити водопровід та водокачку, почати прокладку шосе, спочатку на вулицях та провулках, а потім через усі землі, що обробляє спілка; 1930 року купити трактора».

Отак ще 1923 року, не загонюючись у велике, покладаючись тільки на свої власні сили й засоби, планували тарасівці.

Отак налагоджується нове село. Отак виковується майбутня комуна самим життям народжена. Всім в очевидьки вона проходить всі ступені свого розвитку. Спочатку неймовірно, трохи навіть насміюкувато, зустрічало спілку старе село, але тепер поволі приглядається до її праці. За живим прикладом її то тут то там повстають нові „Тарасівки“, здорові зародки майбутніх трудових сільських комун.

Борис. Г

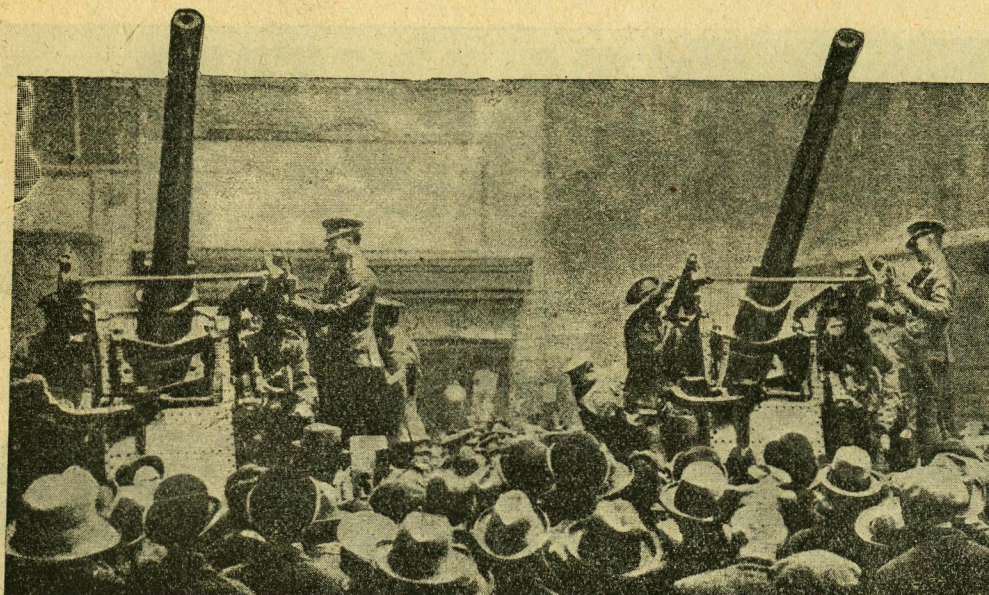

Мітинг на заводі.

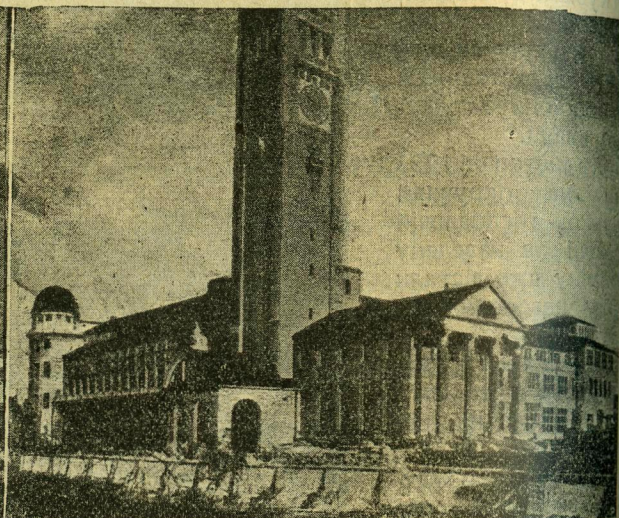

Молотьба хліба в Тарасівці.

Гарматні вправи в стрільбі по аеропланах на вулицях Лондону.

Новий будинок історичного музею в Лейпцігу (Німеччина).

Еспанське королівське подружжя на

Проводирі італійського фашизму за роботою: 1) Король, 2) Мусоліні, 3) голова сенату Тітоні.

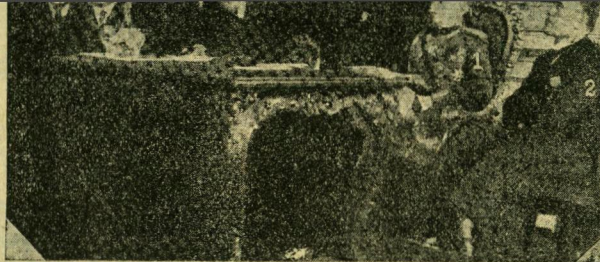

Бельгійський король з дружиною на

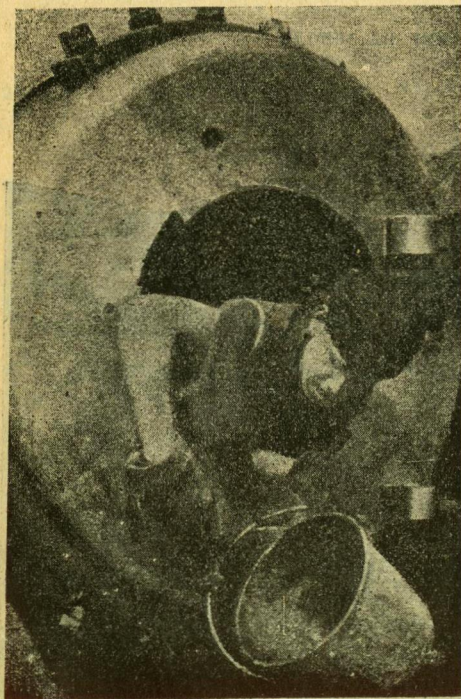
Еспанське королівське подружжя на параді фашистів.

Проводирі італійського фашизму за роботою: 1) Король, 2) Мусоліні, 3) голова сенату Тітоні.

Бельгійський король з дружиною на відкритті пам'ятника салдатам.

Американські заводи знову випустили велетенські гармати. На знімку показано жерло гармати під час чистки.

Вища команда індійської армії в парадній уніформі—слух'яні наймити британського імперіялізму.

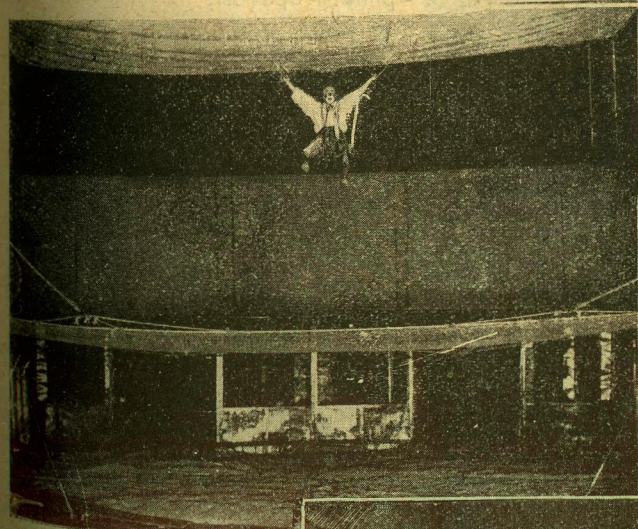
ТЕАТР

Широкі громадські кола знають „Березіль“ як український революційний театр під керівництвом Леся Курбаса. Початку „Березіля“ треба шукати ще в „Молодому Театрові“, що його zorganizувала українська театральна молодь в 1916 р. в Києві, що, передаючи музеям малоросійські „Наталки“ і „Сватання“ вийшла на широку театральну дорогу, вводячи тим самим т. зв. „європейську добу“ в український театр. Постановка Л. Курбаса „Горе брехунові“ в 1916 р. і „Гайдамаки“ 1920 р. це перші ластівки рево-

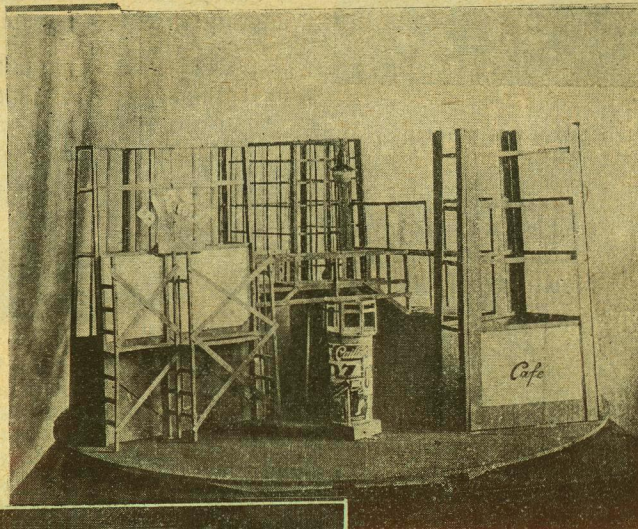

„БЕРЕЗІЛЬ“.

Творячи з одного боку близький до мас театр „Березіль“, погоджував свою роботу з науковими принципами роботи театру взагалі. Попри чисто постановочну роботу, „Березіль“ виховав акторів і режисуру. Курбас не замкнув в собі добутої ним режисерської зрілості і театального спецовства, а передав молодим режисерам, котрі, особливо в минулому сезоні, в часи відсутності Курбаса, доказали свої режисерські здібності і змogu самостійної праці. Приступаючи вже зараз до підготовки слідуючого театального сезону, вже під безпосереднім керуван-

Зверху — „Пошились у дурні“. Ліворуч — теж, 3-я дія. Праворуч — „Секретар Профспілки“ — рухлива сцена. Повертається під час дії 23 рази. Знизу — „Гоя“, постановка Леся Курбаса.

ням Л. Курбаса — „Березіль“ ставить собі ціллю створити зразковий театр. Окремі експерименти будуть допускаться тільки в процесі роботи над постановками. Намічено поставити в будучому сезоні такі твори: „Гайдамаки“, „Горе брехунові“, „Гайдамаки“.

люційної театральної роботи на Україні. Вже в „Гайдамаках“ доволі сильно і напружено прозвучали соціальні мотиви, які „Березіль“ засновує в 1922 р. взяв в основу своєї театральної роботи. Всі постановки „Березіля“ 1922

революційної театральної роботи на Україні. Вже в „Гайдамаках“ доволі сильно і напружено прозвучали соціальні мотиви, які „Березіль“ засновує в 1922 р. взяв в основу своєї театральної роботи. Всі постановки „Березіля“ з 1922—1925 рік являються засобами художньої агітації, пропаганди революційних ідей і організації працюючих мас з метою на соціалістичне будівництво. До революційного змісту своїх п'єс додав „Березіль“ і революційну форму, замінивши буденщину театральних декорацій конструктивними станками.

ням Л. Курбаса — „Березиль“ ставить собі ціллю створити зразковий театр. Окремі експерименти будуть допускаться тільки в процесі роботи над постановками. Намічено поставити в будучому сезоні такі п'єси, розробка котрих вже провадиться: „Жакерія“ по Меріме, „Народовольці“ (1881 р.), „Вереня“ Сейфуліної, „Вій“ по Гоголю — Кропивницькому, „Сава Чалий“ — Карпенка - Карого, „Довбиш“ — Федьковича, і одна класична комедія Шекспіра або Кальдерона.

М Д.

Режисерськ. штаб

Сидять зліва:
Шмайк, Бортник,
Василько, Тягно,
Пігулович, Курбас,

театру Березиль.

Лопатинський, Лі-
щанський; стоять
зліва: Кудрицький.
Крига, Урій.

Олекса Конторин—поет робітник.

МОЛОТ КОМУНИ.

Герою праці т. Манахову.

Я живу на заводі невтомнім
Що від ранку дзвинить і луна,
Де гудок, мов метеликів гору,
В синє небо багнетом шпурля

А пара в далечинь козирає
В небо вдариться й знову назад
Заховає свій чуб серед гаю
І скакне у траву, мов коза

Під гудок прокидається ранок
І навколо гармидер людей;
А завод, закуривши сігару,
Чорним пилом в тунелях гуде

Забалакали шківі й мотори
Біля топки стальний кочегар
Його кличуть в заводі героєм
Бо Червоного ордера ма'він

А погляньте щільніш між колеса
Над горном без сорочки мужик
А до нього червоная рельса
Мов гадука, біжить

Він же скований з міді і гулу
Вільно рельсу руба під гудок
І гукає залізну комуна
Зі стальним молотком.

Але ізнов зацокали затвори
Заклекотів невтомний кулемет.
Хтось плигнув через гнилий забор
І Василя схопив за горло міцно.

Але Василь прутнувся і бадьоро
Схопив його за шию дротяну
А там ножа і перерізав горло
Аж той снопом у квіти поринув.

Потім схопив рушницю, і затвір,
Мов водомет, крилато полетів.
Та де дігнать тачанку і катів
Коли Махно, мов вихор, пролетів,

Василь ізнов прийшов в садок до хати
І знов схилився на вицвілий пеньок.
А кров йому до серця—рідним братом,
Та обтира він з себе тую кров.

Але на ранок, як на сході зорі—
І на вербі гойда серезки вітер
Гнали овесь у поле діти
Та тумани гайдалися на вітах.

Василь устав, поглянув на бандита
Пильно на нього глянувши зомлів—
І похилився в зелені бур'яни
Та тихо мовив: „змій я—катів змій“.

Бо то лежав його коханий брат
Він не бандит, а щирий комунар.
Він з іншими махновську банду гнав,
Й на Василя наскочив не значай.

БРАТ-БРАТА.

Густий садок, де на пеньок схилившись
Сидів Василь на лаві дощаній.
Тихий вітрець йому за шию дихав
І соловей весело цокотів.

Він спочивав після тяжкої праці—
У голові стояв шум од ковалля

З МИНУЛОГО.

Під вітром, що рибою плеще
По хвилях озер уночі
На човні у світі овечій
З рушницею вплив Мусії

І гукає залізну комуну
Зі стальним молотком.

БРАТ-БРАТА.

Густий садок, де на пенюк схилившись
Сидів Василь на лаві дощаній.
Тихий вітрець йому за шию дихав
І соловей весело цокотів.

Він спочивав після тяжкої праці—
У голові стояв шум од ковадла.
До нього ліз собака радо гратись
Хвостом махав—такий веселий, радий.

Горіли очі кудлатої собаки
Так ніби хотів сказати що йому
Плигне в лице і гучно, гучно гавкне
І залуна її далеко гук.

А угорі йому хрущі на баса
Грали, як гра динамо на заводі,
Та між квіток веселий вітер грався
І коник злякано стрибнув йому до лоба.

А вечір тихий гуляє по-над ставом,
Де до човна схилилась осока.
Співають хвилі, неначе кобза грає
І десь чабан весняну заспівав.

Гляне Василь на обрії той далекий,
Де сходе сонце що-ранку золоте.
І забранчить зацока його серце
І хутше кров по жилах потече.

Згадає він свою рушницю-маму
І спом'яне товариша коня.
Ще не забув як до виска нагана
Холодний той гидота прикладав.

Він не бандит, а щирий комунар.
Він з іншими махновську банду гнав,
Й на Василя наскочив не значай.

З МИНУЛОГО.

Під вітром, що рибою плеще
По хвилях озер уночі
На човні у світі овечій
З рушницею вплив Мусій

Він паню учора зар'зав.
Сьогодні инакші думки
А човен гадюкою лізе
Бо чує як гай гомонить

Пливе а за ним гостроносий
Бреде над млином молодик.
Навколо від зор папириси.
І хмара за вітром летить.

І раптом розмову десь чути
(Жахавсь золотий очерет)
То пані папаша звірюка
А зним чи татарин чи грек

Мусій ухопивши рушницю
Й до берега човном біжить
А небо гука повернися
Куди ти юнак, подожди!

І чути від човна лунає:
Стривайте прокляті кати!
За волю зарізав я паню
Її не одну й... не один.

Олекса Конторин

Про старий мозок, що нового режиму не витерплює.

„Мандат“ Мик. Ердмана
в театрі В. Меєрхольда.

Кли „Учитель Бубус“ був, власне, ляскотом вибухної петарди, то нова постановка „Мандат“ була величезним вибухом. „Мандатом“ Меєрхольд сто разів надолужив невдачу з „Бубусом“. „Мандатом“ чудово закінчився театральний сезон, „Мандат“ дав гарну славу цьому театрові і був найкращою постановкою минулого року.

Ось уже четвертий тиждень виставляється ця п'єса з кожного дня, збираючи багато публіки, але не викликаючи суперечок: вся преса говорить в одно: надзвичайна вистава.

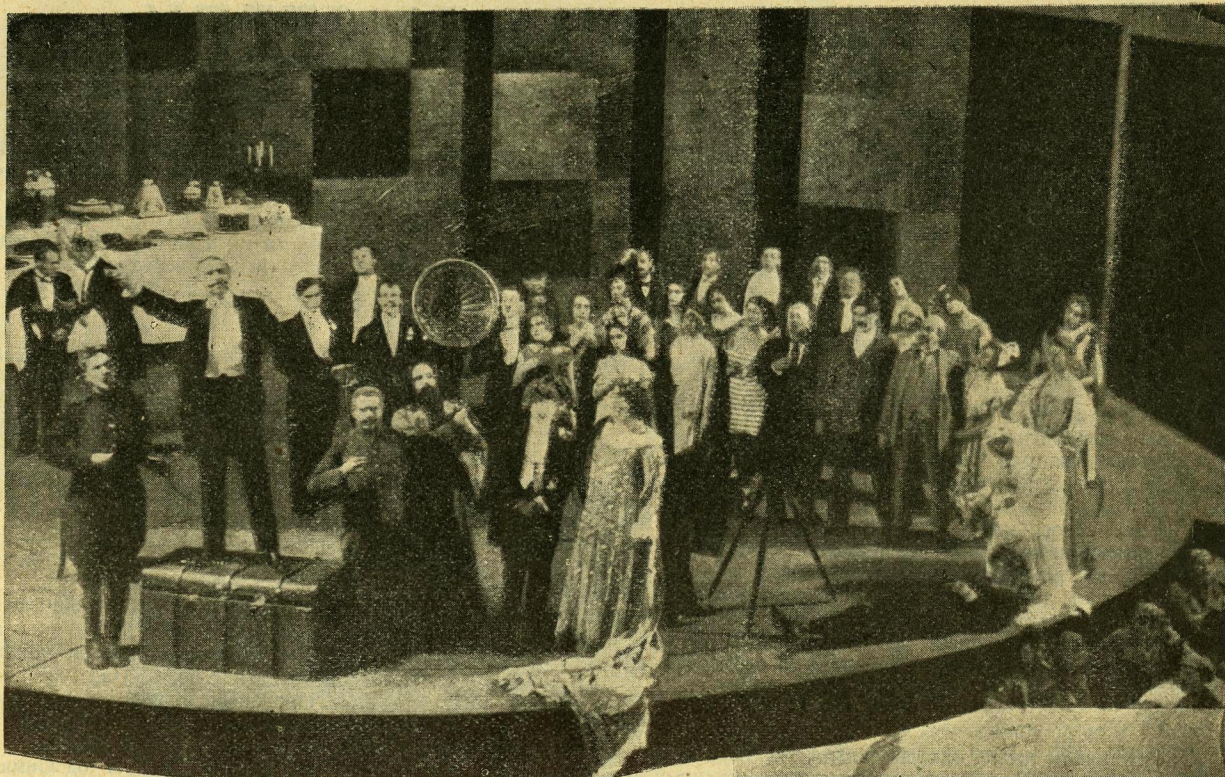
Я не пригадаю ще однієї хоч такої вистави, де було б стільки реготу оплесків та палких викликів режисера й автора. У театрі Меєрхольда складаються зараз цікаві й дуже важливі з театрального погляду таблиці для вивчення театральної залі. У цих таблицях зазначено як ставиться глядач до того, що діється на сцені, визначено, різне його поводження під час дії, як от: шум, тиша, кашель, сміх, вигуки, оплески то-що.

Отже, з цих таблиць ми довідуємося, що з-поміж усіх постановок театру Меєрхольдового „Мандат“ стоїть на першому місці що до сміху та оплесків, викликаних у глядача. (336-й раз лунає сміх на протязі цілої вистави і 9 разів оплески посеред дії).

П'єса Миколи Ердмана ущерть повна комізму становища та шкулких дотепів, але крім усього цього авторові пощастило надзвичайним багатим словесним матеріалом виявити свою головну мету—вкрити сучасний міщанський побут, оголити трагедію „старого мозку, що нового режиму не витерплює“.

Дарма що сміливий і часом анекдотичний „Мандат“, а трагізм його персонажів, що опинилися за щілиною нового життя, весь час дається взнаки, відчувається.

Вистава міниться гарячою кров'ю театральності, яскравого народного балагану (особливо фінал другої дії, коли на честь людини з мандатом гармошка, заливається шарманка, туркотить барабан, дзенькають тарілки й витанцювують акробати). Дієві особи перевертаються тут

ті великі дні, коли творилася в голоді злиднях та пошестях нова Радянська Земля. До цих закутків вони зносили награване ними надбання трудящого люду, по цих закутках вони складали плани, як повалити радянську владу, як знову відновити свій подлий „рай“ на землі.

Грають актори чудово. Молодь, надто Гарин, виконавець головної ролі, це найкращий приклад до того, які актори цілком нової формації, нової звички витворюються в Меєр-

Отже, з цих таблиць ми довідуємося, що з-поміж усіх постановок театру Меєрхольдового „Мандат“ стоїть на першому місці що до сміху та оплесків, викликаних у глядача. (336-й раз лунає сміх на протязі цілої вистави і 9 разів оплески посеред дії).

П'єса Миколи Ердемана уцурть повна комізму становища та шкулких дотепів, але крім усього цього авторові пощастило надзвичайним багатим словесним матеріалом виявити свою головну мету—викрити сучасний міщанський побут, оголити трагедію „старого мозку, що нового режиму не витерплює“.

Дарма що сміливий і часом анекдотичний „Мандат“, а трагізм його персонажів, що опинилися за щілиною нового життя, весь час дається взнаки, відчувається.

Вистава міниться гарячою кров'ю театральності, яскравого народного балагану (особливо фінал другої дії, коли на честь людини з мандатом грає „гармошка“, заливається шарманка, туркотить барабан, дзенькають мідяні тарілки й витанцьовують акробати). Дієві особи перевертаються тут у трагічні побутові машини. Але разом з цим вистава справді досягає височини громадської трибуни.

Нікчемні, мізерні, перелякані до смерті революцією колишні крамарі та урядовці скакають, як ошпарені, зачувши дзеленчання дзвоника й заглядають у щілину в дверях, чи не йде комуніст, щоб як хамеліони удати з себе інших, причепити на грудях значок, хоч би „доброфлоти“: вони все мали надію, що більшовицький лад минеться, як сон („Тамарочко, подивися в віконечко, чи не скінчилася вже радянська влада“), але надії зрадили, отже треба підлабузюватись, накинути оком жениха-комуніста, знайти родича з робітників.

Меєрхольд виображає весь цей „проверсток“ суспільства в формі найдошкульнішого глузування, що завдає фізіологічного болю й разом з цим викликає великий регіт, гидливий жаль до цих зайвих людей нашої сучасності.

Тяжко переказати зміст п'єси, боязко бо не віддати її дотепів, розсипати її „перлинки“.

Павлуша Гулячкін—герой „Мандата“ увіковічений автором тип людини, що пристосовується до сучасності. Він полохливий та нікчемний. Своєю тонкою шийкою він з остраху ховається в свій старенький біленький светер. Але такий мізерний він до часу, поки в нього нема мандату.

Вимріяний мандат нарешті в його новенькому традиційному компортфелі (мандат—„липовий“, написаний самим Павлушею з підписом і печаткою... домкому, що він, Павло Гулячкін, дійсно... проживає у такому то домі, на такій то вулиці...) і Павлуша пендючачись та набираючись нахабства, де-далі більш кожну мить, потрібуючи ним у руці кричить:

— Мамінко, держіть мене, а то я цим мандатом усю Росію переарештую.

У домі Гулячкіних щастя й гаразд.

— Павлушо,—каже йому мати—ти тепер відповідальний і будеш на автомобілях їздити. Ти будеш їздити, а я богу молитись, ти—їздити, а я богу молитись.

Багатющому текстові Миколи Ердемана надав сміливе та доступне тлумачання славетний режисер і творець нових сценічних форм—В. Меєрхольд. Меєрхольд наповнив кінець п'єси трагічним страхіттям, оголивши всі машини, що їх показується в п'єсі.

Подивіться, ніби говорить вам наприкінці Меєрхольд, погляньте, які вони ці люди, що ховалися по закутках у

лася в голоді злиднях та пошестях нова Радянська Земля. До цих закутків вони зносили награване ними надбання трудящого люду, по цих закутках вони складали плани, як повалити радянську владу, як знову відновити свій подлий „рай“ на землі.

Грають актори чудово. Молодь, надто Гарин, виконавець головної ролі, це найкращий приклад до того, які актори цілком нової формації, нової звички витворюються в Меєрхольда під владою його вчиття.

Наприкінці скажемо кілька слів про формлення вистави. Воно має велике значіння в виставі. Дія відобрається на трьох концентричних колах вони крутяться й дають змогу подавати і забирати з кошу в різних напрямках обстановку, виходити дієвим особам.

П. Кр.

Зверху—Весілля Настасії Миколаївни (3-тя дія). Нижче—Павло Гулячкін (монолог)—Гарин. Знизу—сімейство Гулячкіних переїздить до Сметанича.